

jaargang 16 nummer 1
INHOUD

Veldwaarnemingen juli-dec. 1989	8
Twitchen is vogels verkwisten	13
Wintervogeltelling in het Land van Cuyk, 86/87-88/89	14
Over de broedvogels van Heumensoord	23

DE MOURIK
VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIJMEGEN e.o.

jaargang 16 nummer 1

1990

VAN DE BESTUURSTAFEL

NOTULEN EXTRA LEDENVERGADERING VAN DE VOGELWERKGROEP NIJMEGEN E.O.
D.D. 29-1-1990.
AANWEZIG 19 LEDEN

OPENING: de vergadering werd geopend, de notulen van de najaarsvergadering zullen in de voorjaarsvergadering aan de orde komen.

BROEDVOGELINVENTARISATIES:

Een deel van het gebied van Cuyk, de maasheggen tussen Boxmeer en Vierlingsbeek willen we dit jaar inventariseren door hier 3 weekenden te inventariseren. Op zaterdag komen, overnachten en op zondag inventariseren. Hiervoor zijn wel genoeg gegadigden nodig, minimaal 5. De weekenden zijn 31 maart/1 april, 5/6 mei en 19/20 mei. Het zullen integrale inventarisaties zijn (geen BSP). Het punt komt terug op de voorjaarsvergadering. Naar slaapgelegenheid wordt nog gezocht.

Andere inventarisaties dit jaar: BSP in de ooypolder en de Bemmelse en Gendtse polder. Alhoewel de But inventarisatie vorig jaar maar gedeeltelijk is gelukt is er genoeg bekend om deze niet te herhalen.

Groenlanden west en Jansberg oost worden ook dit jaar in ieder geval weer gedaan.

BSPproject land van Cuyk heeft nog 4 stukken onbezet, waaronder Raamdalen en Tongerden. Wie?

Ward Hagemeyer komt met het idee om ook een project op te zetten waarin bepaalde soorten worden geïnventariseerd in het gehele gebied van de vogelwerkgroep. Ieder kan daar aan mee doen in b.v. een stukje terrein in de buurt of in die terreinen die normaal niet bekeken worden. Het geeft het grote voordeel dat men met een paar bezoeken klaar is, dat meerdere personen tegelijkertijd aan het project kunnen werken, dat beginners overzichtelijk zich het metier kunnen eigen maken. een dergelijk project kan drempelverlagend werken voor beginners. Ward denkt hierbij aan voor ons gebied karakteristieke soorten. Dit kunnen ook bosvogels zijn. Hij wil wel op zich nemen om het te organiseren. Ward wordt gevraagd eens een plan en soorten uit te denken, ev. in overleg. Kijken naar soorten waar we nog niets van weten, een bepaald biotoop aanpakken. Hij zoekt een paar mensen die er voor voelen, maakt een werkplan en zal starten. Hij probeert nog op tijd een stukje in de Mourik te krijgen zodat mensen nog dit jaar mee kunnen doen. Daarnaast gaan de gebiedsinventarisaties natuurlijk gewoon door.

Er is gevraagd of er een lijst in de Mourik kan komen van gebieden die worden geïnventariseerd en hun coördinatoren. Ja. De gebieden zijn Maasheggen en Bemmelse.

Soortinventarisaties doet Ward.

Het Amelandkamp zal zijn van 27 t/m 30 april.

Op 7 april is er een lezing over vogels voor de IVN. Wie wil die verzorgen? Melden aan Laurens.

Tijdens de pauze waren er dia's van het ringen van jonge haviken (Jan Jacobs), vogels in de Ooy (Menno Hornman) en roofvogels bij Falsterbro (Ward Hagemeijer).

WERKGROEPEN:

Een aantal werkgroepen werken eigenlijk al.
 Broedvogelinventarisaties: contactp. Dik Visser, Menno Hornman
 Rivierentelling: contactp. Laurens Rietveld
 Computer/archief: contactp. Peter Brouwer
 hij kan nog mensen gebruiken om gegevens in te voeren.
 Excursies: contactp. Jan v.d. Brugge
 De nestkastenwerkgroep is al lang ter ziele. Jan Jacobs wil deze weer opstarten b.v. voor de kerkuil.
 In de Mourik moeten de werkgroepen voortaan vaste rubrieken hebben waar ze vertellen wat er gebeurt. Ze sturen voor iedere Mourik copy in.
 VOGELCURSUS
 Weidevogels: Dik Visser
 Bosvogels: Jan v.d. Brugge
 Watervogels: Wie? (Rob Hendrix?)
 Stadsvogels: Wie?
 Peter Brouwer heeft formulieren bij zich voor een project
 Bijzondere Soorten, niet broedend. Dit kan iedereen overal doen.
 Het is te vergelijken met het vroegere atlasproject, maar dan van bijzondere soorten. Men kan ook waarnemingen van buiten ons gebied kwijt. Peter probeert ervoor te zorgen dat gegevens van vreemden over ons gebied ook in ons archief komen.
 Formulieren zijn bij hem te krijgen. Het project gaat met terugwerkende kracht op 1 januari 1989 in.
 Er wordt gevraagd of er vaker van deze ledenvergaderingen kunnen zijn.
 Wie doet er mee aan de inventarisatiekampjes bij de Maasheggen?
 Wie doet er mee met de inventarisaties?
 De vergaderingen zullen voortaan in het Natuurmuseum zijn.

Gerard Schreurs.

AKTIVITEITEN

OVERZICHT VAN DE BROEDVOGELINVENTARISATIES 1990

* Schaarre soorten project van Ward Hagemeijer. Het is de bedoeling dat het hele werkgebied op een aantal specifieke soorten in bepaalde biotopen wordt geïnventariseerd. Dit jaar wil Ward soorten in uiterwaarden, moerasbossen en rietmoerassen (laten) inventariseren. De bedoelde soorten zijn: Roerdomp, Woudaapje, Bruine Kiekendief, Kwartelkoning, Grote Karekiet, Rietzanger en Grauwe Gors.
 Mensen gevraagd! Ward Hagemeijer 080-230506

*Groenlanden-west. BMP inventarisatie.
 Mensen nodig: Peter Brouwer 080-220613

*Weidevogels in de Bemmelse Polder. Hier worden alle weidevogels geïnventariseerd (dus niet alleen de schaarse soorten, zie proj. SOVON). Peter Brouwer 080-220613

*Land van Cuijk. Dit jaar wordt het 1/6e deel bij Grave geïnventariseerd. Ploegen vol. Raymond Pahlplatz 08860-72083

*Leurse Bos (gedeelte). BMP inventarisatie
 Peter Pelser en Rob Gorissen 08894-14716 (Rob)

*De Heemtuin, Malden. BMP inventarisatie.
 Meinou Koning

*Salmorth (BRD). Weidevogels. Dieter Möller en Johan Thissen 08891-75852 (Johan)

*Stuk Nijmegen (bebouwde kom rond de Veldstraat, 60ha). —
 BMP

*agrarisch stuk a.d. rand van Nijmegen (bij de Eshof, 90ha.)
 .BMP.

*stukje universiteitsterrein. BMP

*Deel Heumensoord (op een aantal soorten).

*Elshof. BMP. Meerjarig project.
 Fred Hustings 080-555298 <-----

*Wylersberg. BMP

*Duivelsberg. BMP

*Ooypolder. BSP

*Gendtse Waard. BSP

*Bemmelse Polder. BSP

*Staartjeswaard. BSP
 SOVON/Johan Bekhuis 08893-2642 <-----

*Deel Reichswald
 Dick Visser 08891-76041

*Inventarisatie weekends Maasheggen (voor Land van Cuyk)
 graag mensen!!! Voor data en opgeven Dick Visser 08891-76041

*Overasseltse en Hatertse vennen
 SBB/Olof van Hoorn

algemeen broedvogelcoördinator:
 Menno Hornman
 Groesbeekseweg 414
 6523 PP Nijmegen
 080-232595

NIEUWSBRIEF

NUMMER 17
JAARGANG 5
JANUARI 1990

Vergadering op vrijdag 2 februari a.s.

aanvang: 20.00 uur

plaats: IVN-ruimte "het slakkenhuis"

achter gemeenschapsaccommodatie Katrien

Brugstraat 13 Grave.

- agenda:
- Opening
 - Notulen van de vorige vergadering
 - Wintervogeltelling van 27 december 1989
 - Presentatie van de eerste resultaten
 - Biotoopbeschrijving (zie notulen vorige vergadering)
 - Losse waarnemingen 1987 1988 1989
 - wie wil helpen overschrijven?
 - Broedseizoen 1990
 - Rondvraag
 - Sluiting

Wintervogeltelling.

Op 27 December was het weer zover, onder relatief goede weersomstandigheden (zeker gezien de dagen ervoor en erna) is het gehele werkggebied geteld. Hierbij worden alle medewerkers bedankt voor hun medewerking. Jan Jacobs is inmiddels begonnen met het uitwerken van (een gedeelte van) de gegevens. Op de komende vergadering zullen de eerste resultaten hopelijk gepresenteerd worden.

PS. er is nog steeds iemand voor het wintervogeltellingcoördinatorschap nodig. Denk er eens over na!!!

Rob

BMP/BSP 1990

Dit jaar wordt er weer een 1/6 deel van het Land van Cuijk geïnventariseerd volgens de Bijzondere Soorten Methode van de SOVON. Diverse blokken zijn al weer verdeeld, maar is nog de mogelijkheid voor diverse mensen om een blok te gaan inventariseren. De volgende blokken zijn nog over (bloknummers overeenkomstig met de wintervogeltelnummers en -grenzen):

2 A, 5 A, 5 B en 16 B.

Mensen die nog willen inventariseren kunnen zich bij ondergetekende melden.

INVENTARISATIEWEEKEINDEN MAASHEGGENGEBIED VIERLINGSBEEK

Tevens is er het idee gelanceerd om een groot deel van het Maasheggengebied ten zuiden van Boxmeer te inventariseren. Dit gaat dan gebeuren door middel van enkele (3 - 4) inventarisatieweekenden en enkele vrijwilligers die aanvullende bezoeken brengen voor bijv. de uilen.

Er zal zaterdagavond op een plaats in de buurt van het Maasheggengebied worden verzameld, tekst en uitleg worden gegeven en aldaar geslapen. Het voordeel hiervan is dat men s' ochtends niet ver hoeft te reizen en dus vroeg in het gebied kan zijn. Voor mensen die inventariseren is dit een prachtige kans om eens nader kennis te maken met het Maasheggengebied en zelf de grote aantallen Gras- en Heggemussen, Steenuilen en Patrijzen te constateren. Buiten deze enorme dichtheden van "gewone" soorten zijn er ook "leuke" soorten te constateren als Roodborsttapuit, Sprinkhaanrietzanger, Velduil (broedgeval 1988), Kwartel, Goudvink, Kleine bonte specht enz.

Voor mensen die al over enige veld- en geluidenkennis beschikken en willen leren inventariseren is dit een unieke gelegenheid het karteren eens goed onder te knie te krijgen, er zullen ervaren inventariseerders aanwezig zijn, van wie men de fijne kneepjes van het inventariseren kan leren.

Voorwaarde voor het slagen van dit idee is dat iemand de praktische leiding op zich neemt. WIE WIL?

Nadere details en uitleg komen in de eerstvolgende WALC.-vergadering aan bod.

Bijdeze alvast een uitnodiging aan alle inventariseerders en mensen die willen leren inventariseren om mee te doen aan dit projekt.

Raymond

NIEUWSBRIEF

NUMMER 18

JAARGANG 5

MAART 1990

NOTULEN VAN DE VERGADERING VAN 2-2-'90 IN DE KATRIEN TE GRAVE.

Aanwezig:

Leon Engeis, Louis Geraets, Rob Gorissen, Dik Heg, Hein Rovers, Ronald Stolk, Fons Reijerse, Raimond Pahlplatz, Kell Eradus, Jan Jacobs, Johan Thissen, Michiel van der Weide, Menno Hornman, Mark Aarts, Rob Hendriks.

Afgemeld:

Floor Arts

Wintervogeltelling

Bijna alle blokken zijn geteld, behalve die Jo v/d tillaert zou doen (3 blokken) zijn niet gedaan. Hieruit blijkt wel weer dat het noodzakelijk is om dit tijdig te melden!!! Over de resultaten is al wat bekend alhoewel nog niet alles binnen is. Zo zijn er bijvoorbeeld erg veel Buizerds en Torenvalken geteld.

Biotoopbeschrijvingen

Raymond heeft bij het NMF nog maar 3 of 4 biotoopbeschrijvingen gevonden. Er zijn daar wel veel bodemkaarten voorhanden. Volgende vergadering komt er een overzichtje van de biotoopbeschrijvingen die binnen zijn. Er wordt geopperd dat top. kaarten ook goed zijn (M.a.w. is het nog wel zinvol om deze biotoopbeschrijvingen te maken.). Er veranderen gebieden maar zo schiet je over je doel heen; zo belangrijk is het voor het boek ook weer niet wordt er gezegd. conclusie: het is niet meer nodig ze te maken.

Losse waarnemingen

De waarnemingen tot 1986 zijn uitgewerkt. Een probleempje. Waar zijn de waarnemingen van voor 1984: die zijn dus foetsie. Heeft iemand die toevallig nog ergens liggen? Johan oppert een idee om ze bij het BIC te verwerken. Dat is gemakkelijker voor later. De vergadering zegt ja, dus

de waarnemingen worden allemaal ingelezen (met terugwerkende kracht). Rest er nog een klein probleempje: welke soorten moeten er worden ingevoerd. Alle soorten heeft geen zin. Johan en Jan buigen zich hierover.

Broedvogelinventarisaties

* BSP Alle gebieden zijn bezet. Iedereen krijgt zijn kaartjes. Ook de blokken 20A en 43A worden gedaan.

* kampjes Er was een plan voor het organiseren van 3 inventarisatieweekenden in de Maasheggen. Zo wordt alvast een stukje geïnventariseerd. Volgend jaar zal dit deelgebied voor problemen zorgen. Het is vooral bedoeld voor de mensen uit Nijmegen die een bijdrage kunnen leveren aan dit WALC project. Ook voor mensen zonder inventarisatieërvaring is dit een prachtige kans om dit wel te krijgen.

De planning is als volgt: Zaterdag avond aankomst, verdeling kaartjes en bespreking inventarisatie, overnachting. Zondag inventariseren.

Rest ons 2 vraagjes: wie wil het coördineren (geen antwoord) en waar overnachten (dit kan bij Fons Reijerse en de familie Stolk in Boxmeer). Kell en Ronald willen wel helpen maar niet coördineren. Raymond vindt dat volgend jaar het plan beter voorbereidt kan zijn met overnachtingen dichterbij (dan Boxmeer). Als er geen coördinator is gaat het plan helaas niet door. Rob vraagt dit aan dick Vissér die wel interesse had.

data van de weekenden: 30mrt/1april, 5/6 mei, 19/20 mei.

Rondvraag

- * vraag van Rob: wat zijn er voor resultaten in huis. Louis: er is een overzicht van BMP, BSP bekendtellingen en WVT.
- * Fons: het budget van de WALC is 400 a 500 gulden. Dit is ruim voldoende.
- * vraag Jan: bestaat de kerkuilen VWG nog. Nee, maar de kasten hangen er nog wel.

De avond werd afgesloten met dia's van Dik en Leon.

KERKUILENINVENTARISATIE RIJK VAN NIJMEGEN e.o.

Door een combinatie van zachte winters en goede muizenjaren gaat het momenteel goed met de Kerkuil. Dit jaar wil ondergetekende een beeld vormen van de in het verleden geplaatste Kerkuilenbroedkasten in ons werkgebied. Graag zou ik willen dat mensen die ooit broedkasten hebben opgehangen contact met mij opnemen, zodat ze dit jaar op broedsucces gecontroleerd kunnen worden. Een volgende stap vormt het organiseren van timmerdagen waarbij door leden van de VWG Kerkuilenbroedkasten gemaakt worden. Kerkuilen maken hier graag gebruik van en wij kunnen ze daardoor makkelijk inventariseren.

Jan Jacobs
Stekkenberg 77
6561 XG Groesbeek
08891-73902

VELDWAARNEMINGEN JULI-DECEMBER 1989

gr.zilver x	17-08-89	1	kekerdomse waard	MHo
bl.reiger	t.e.m.28-10-89			
	30-10-89	1	gendtse polder	TTe
dodaars	19-11-89	11	mill	TTe
fuut	17-11-89	89	gendtse polder	TTe
	19-11-89	134	ooypolder	PBr
r.h.fuut	22-09-89	3	millingerwaard	NJn
	17-10-89	1	gendtse polder	TTe
	5-11-89	2	kr.b.plassen beers	RPa
	12-11-89	1	gendtse polder	TTe
	16-11-89	1	bisonbaai ooyp.	AEc
	18-11-89	1	plasmolen mook	JJa
kuifduiker	21-11-89	1	kaliwaal leeuwen	LBe
	17-11-89	2	gendtse polder	TTe
	12-12-89	2	kaliwaal ooypolder	TTe
aalscholver	27-08-89	2 four.	de vilt boxmeer	RSt
	10-09-89	1 kleurring	oude waal ooyp.	MHo
			gele ring EI	
	24-09-89	120	oude waal ooyp.	PBr
			vissend onder toezien oog	
			van 35 bl.reigers	
	8-10-89	1 kleurring	oude waal ooyp.	MFe
	21-10-89	1 kleurring	kaliwaal ooypolder	VWu
	28-10-89	150	kaliwaal ooypolder	MHo
			7 met kleurringen	
	5-11-89	1 kleurring	gendtse polder	TTe
	12-11-89	600	kaliwaal ooypolder	PBr
	20-11-89	70	h.stoel wychen	RGo
			in V r.Z	
	24-12-89	18	wiel klooster velp	GTo
roerdomp	17-07-89	1	gendtse polder	TTe
kwak	5-08-89	1 juv r.	groenlanden ooyp.	TTe
	20-08-89	1 juv	ooyse graaf ooyp.	PBr
gr.zilverreiger	5-08-89	1	kekerdomse waard	TTe
	ook 6 en 17-08			
	31-08-89	3	gendtse polder	TTe
			overvl.r.Z	
	1-09-89	3	oude waal ooyp.	MHo
	17-09-89	1	oude waal ooyp.	MHo
	t.e.m.18-10			
bl.reiger	24-09-89	157	ooypolder	PBr
			w.v. 71 bij de oude waal	
purperreiger	30-07-89	1 vl.	leuthse str.ooyp.	SKO
ooievaar	28-08-89	18	maasveld beers	LGe,JGe
			geringde ex.;overnachtend op	
			elektr.mast	
	3-09-89	1	kekerdom	TTe
zw.ooievaar	17-08-89	3 cirk.	bemmelse polder	TTe
lepelaar	17-07-89	1 juv	gendtse polder	TTe
			ongerind	
	21-07-89	1 juv	kaliwaal ooypolder	JJa
	31-08-89	1 juv	gendtse polder	TTe
			met kleurringen:L.oranje Z;R.wit K.	
	17-09-89	1	gendtse polder	TTe
	t.e.m. 18-09 in omgeving			

kl.zwaan	13-10-89	6 overvl.	maaskampen beers	JGe
	19-11-89	34 four.	't westen beers	LGe
	31-12-89	170	ooypolder	PBr
rietgans	19-11-89	153	erlecomse waard	PBr
	9-12-89	120	't westen beers	JGe
	25-12-89	49 ross.	mazenburg heyen	JJa
	26-12-89	3180	thornse str. ooyp.	PBr
			1 ex. met gele halsband	5P7 MWe
	27-12-89	24	p.peel wilbertoord	JJa
	29-12-89	2000	ooypolder-duffel	LBe
kl.rietgans	24-12-89	3	salmorth	LEn
kolgans	11-11-89	groepje	kaliwaal ooyp.	MWe
	25-11-89	1500	erlecomse waard	MHo
	17-12-89	11000	niel	JJa
	29-12-89	60000	ooypolder-duffel	LBe
	31-12-89	2450	drutense waard	LBe
dwerggans	29-12-89	1 ad	griethausen	LBe
grauwe gans	16-10-89	700	gendtse polder	TTe
	25-10-89	150 overvl.	maas ravenstein	JCo
	11-11-89	198	kaliwaal leeuwen	LRi
	12-11-89	700	kaliwaal ooyp.	PBr
	25-11-89	1 halsband	kaliwaal ooyp.	MHo
			halsband E97+kleurringen	
			hele seizoen ook halsbanden	
			G72 en FEA aanwezig	
	9-12-89	90	uiterwaard gassel	JGe
sneeuwvangs	24-08-89	1 bl.fase	kaliwaal ooyp.	MHo
canadese gans	22-10-89	2	kaliwaal ooyp.	PBr
	t.m.12-11			
brandgans	17-09-89	1	oude waal ooyp.	PBr
	al langer aanwezig			
	26-11-89	4	gendtse polder	TTe
	17-12-89	5	niel	LEn
nijlgans	17-09-89	64	ooypolder	MDo,GSc
	29-11-89	14	keent ravenstein	GTo
casarca	17-09-89	12	ooypolder	MDo,GSc
indiese gans	8-10-89	1	ooypolder	MFe
smient	13-08-89	1 p	kaliwaal ooyp.	LEn
	7-11-89	1 p	stuw grave	RPa
	18-11-89	1p	plasmolen mook	JJa
	18-11-89	1 vr	mazenburg heyen	JJa
	31-12-89	1819	ooypolder	PBr
krakeend	19-11-89	96	kaliwaal ooyp.	PBr
w.taling	15-10-89	829	ooypolder	MDo,GSc
	12-11-89	585	ooypolder	MDo,GSc
pijlstaart	8-10-89	1 vr	kaliwaal ooyp.	MFe
	3-12-89	1 vr	kr.b.plassen beers	RPa
	23-12-89	35	kaliwaal ooyp.	LEn
slobeeend	15-10-89	340	ooypolder	MDo,GSc
tafeleend	31-12-89	1520	ooypolder	PBr
kuifeend	31-12-89	1080	ooypolder	PBr
toppereend	11-11-89	1 vr	mazenburg heyen	MHo
	11-11-89	1 vr	plasmolen mook	MHo
brilduiker	7-11-89	2 m,1 vr	grindkuilen mill	RPa
	16-12-89	8	mazenburg heyen	MHo
	27-12-89	9 vr,2 m	gendtse polder	TTe
nonnetje	18-11-89	4 vr	kaliwaal ooyp.	MWe
gr.zaagbek	30-10-89	1 vr	gendtse polder	TTe
	23-12-89	45	kaliwaal ooyp.	LEn
	24-12-89	29 vr,21 m	salmorth	LEn
wespendief	4-08-89	1	wylerberg ooyp.	TTe
	17-08-89	1	kopse hof nijmegen	JCo
	17-09-89	1 juv cirk	drutense waard	LBe

zw.wouw	9-09-89	1	armenveen duffelt	LEn
	31-10-89	1 overtr.	bemmel	TTe
br.kiekendief	23-09-89	1 j	kaliwaal ooyp.	LBa
visarend	10-09-89	1	hd gemaal ooyp.	GMu
	12-09-89	1	oude waal ooyp.	LMo
	15-09-89	1	bisonbaai ooyp.	OHo
	18-09-89	1	oude waal ooyp.	JJa
	19-09-89	1 overvl.	druten-zuid	LBe
	25-09-89	1	de hamert	EHe
bl.kiekendief	15-10-89	1 vr	oude waal ooyp.	LEn
	ook 28-10, 15-11, 16-12			
	27-10-89	1 vr	millingerwaard	Div
	12-11-89	1 vr.	salmorth	LEn
	ook 17 en 24-12			
	9-12-89	1 vr	't westen beers	JGe
	24-12-89	1 vr	rijksweg 73 cuyk	LGe
	25-12-89	1 m.jagend	bergerheide	DHe
buizerd	12-11-89	77	ooypolder	PBr
	en 19-11-89			
r.p.buizerd	17-11-89	1	gendtse polder	TTe
	ook op 30-12			
	23-12-89	1	groenlanden ooyp.	LEn, TTe
torenvalk	12-11-89	65	ooypolder	PBr
smelleken	13-09-89	1	oude waal ooyp.	GKu
	20-09-89	1 j	ooypolder	JBe
	8-10-89	1 vr	groenlanden ooyp.	MFe
	tot min. 30-12 in omgeving			
	6-11-89	1 m	erlecomse waard	AEc
	17-11-89	1	gendtse polder	TTe
	16-12-89	1 m	oude waal ooyp.	TTe
slechtvalk	21-10-89	1 overvl.r.z	wylermeer ooyp.	LEn
	25-11-89	1 vr.vl.	kaliwaal ooyp.	MWe, MHo
kwartel	7-07-89	1 r. overvl.	nijmegen	MFe
waterral	9-12-89	1 plukrest	st.jansberg	TTe
kraanvogel	28-10-89	27 overvl.	gendt	TTe
	6-11-89	5 overvl.	wylermeer ooyp.	GNe
	24-11-89	10 overvl.	wylermeer ooyp.	GNe
scholekster	21-12-89	1	bisonbaai ooyp.	MHo
	ook op 23 en 24-12			
b.b.plevier	25-07-89	1	gendtse polder	TTe
	5-10-89	2	oude waal ooyp.	LEn
goudplevier	13-08-89	5 four.	kr.b.plassen beers	LGe
	23-09-89	200	gendtse polder	TTe
	24-09-89	108	klompenwaard	PBr
	8-11-89	1	't bord beers	JGe
	24-12-89	230	drut.waard west	LBe
zilverplevier	7-10-89	1 overvl.	nijmegen	MFe
	8-10-89	1 overvl.	oude waal ooyp.	MFe
kl.strandloper	28-07-89	1	erlecomse waard	RGo
	16-09-89	2	oude waal ooyp.	MFe
	ook 22-10 en 7-11			
k.b.strandloper	29-07-89	1 ad	erlecomse waard	MDo
	t.e.m. 13-08			
b.strandloper	21-07-89	1	kaliwaal ooyp.	JJa
	30-07-89	4	gendtse polder	TTe
kemphaan	23-12-89	10	kaliwaal ooyp.	JJa, TTe
	24-12-89	6	drut.waard west	LBe
regenwulp	14-07-89	1	gendtse polder	TTe
zw.ruiter	22-10-89	62	ooypolder	SKo
	12-11-89	20	oude waal ooyp.	PBr
tureluur	5-10-89	3	oude waal ooyp.	LEn

g.p.ruiter	13-08-89	17	millingerwaard	JJa
witgatje	20-07-89	8	gendtse polder	TTe
	3-08-89	15	millingerwaard	JJa
	5-08-89	1 dood	millingerwaard	JJa
			botulisme	
	27-08-89	22	ooypolder	PBr
	11-11-89	10	waal rak L6	LRi
	26-12-89	9	millingerwaard	PBr
bosruiter	7-07-89	1	oude waal ooyp.	MWe
	22-09-89	1	oude waal ooyp.	TTe
oeverloper	5-08-89	3 dood	millingerwaard	JJa
			botulisme	
	31-12-89	1 opvl.	bisonbaai ooyp.	PBr
gr.jager	15-09-89	1 jagend	gendtse polder	TTe
kl.mantelmeeuw	24-12-89	1	maasuitew. beers	LGe
z.m.-geelpoot	19-08-89	1 ad	waal erlecom	MHo
	najaar en voorwinter 1-2		ad aanwezig ooypolder	
	13-11-89	1 ad	afferd.waarden	LBe
	21-11-89	1 ad	drutense waard	LBe
g.m.meeuw	17-09-89	25	ooypolder	MDo, GSc
visdief	7-10-89	1	oude waal ooyp.	SKo
zw.stern	6-07-89	1	omg. bergharen	PPe
	19-08-89	5 four.	kr.b.plassen beers	LGe
kerkuil	11-07-89	1 vers dood	snelweg lent	JJa
			verkeersslachtoffer	
	12-10-89	1	gendt	TTe
	25-12-89	1 jagend	leukermeer bergen	DHe
ijsvogel	30-07-89	1 roep.vl	de hamert bergen	RSt
	7-08-89	1	hoge raam grave	GTo
	19-08-89	1	ooyse graaf ooyp.	TTe
	5-09-89	1	def.kanaal mill	LGe
	9-09-89	1 vl.	de vilt boxmeer	RSt
	17-09-89	2	kammerberg mill	GTo
	22-10-89	1	ooyse graaf ooyp.	GAA
	17-11-89	1	wylermeer ooyp.	NJn
	2-12-89	1	raamdal grave	RPa
	31-12-89	1	raam tongelaer	LGe
			er zijn een aantal broedgevallen geweest !	
			helaas zijn mij weinig details bekend !	
zw.specht	15-10-89	1 m.	tongelaer beers	LGe
k.b.specht	18-09-89	1	bisonbaai ooyp.	MFe
kuifleeuwerik	17-09-89	1	gendtse polder	TTe
veldleeuwerik	28-10-89	>100 trek	gendtse polder	TTe
	19-11-89	250	escharen	TTe
strandleeuwerik	30-12-89	1	leeuwense veld	LBe
boerenzwaluw	28-10-89	1 overtr.	nijmegen	
waterpieper	16-10-89	1	gendtse polder	TTe
	22-10-89	2	maaskampen gassel	RPa
	23-12-89	20	kaliwaal ooyp.	LEn
gr.g.kwikstaart	29-08-89	1	def.kanaal mill	JGe
	10-09-89	1 overvl.	oude waal ooyp.	logboek
	8-10-89	2	hd gemaal ooyp.	MFe
	26-11-89	1	station nijmegen	JCo
	9-12-89	1	gr.markt nijmegen	JCo
w.kwikstaart	27-12-89	6	gendtse polder	TTe
	27-12-89	14	oosterh.waarden	TTe
	27-12-89	1	winssen	TTe
	30-12-89	3	klapstraat wychen	RGo
zw.roodstaart	11-11-89	1	circul van de ooy	MFe
tapuit	18-10-89	1	maaskampen linden	RPa
rietzanger	24-09-89	1	oude waal ooyp.	MHo, GAA

tjiftjaf	5-12-89	1 roep.	gendtse polder	TTe
goudhaantje	12-12-89	6 plantsoen	homberg wichen	HGo
	de hele winter	in nijm.	opvallend veel ex	PBr
zw.mees	8-10-89	2	groenlanden ooy.	MFe
	16-10-89	18	gendtse polder	TTe
	12-11-89	2	groenlanden ooy.	PBr
	9-12-89	5	gendt	TTe
	er was dus een invasie van vooral zw.mees.			
	sterke trek van mezen	2e helft oktober		MFe
buidelmees	27-07-89	1 vr	gendtse polder	TTe
	5-09-89	3	t.geboden ooy.	RPa
	30-10-89	1	gendtse polder	TTe
klapekster	4-11-89	1 (e.v.)	mulderskop malden	TTe
	7-11-89	1	ullingse bergen	RPa
	ook 2-12			
	25-12-89	0	bergerheide bergen	DHe
			wel sporen	
bonte kraai	12-11-89	2	bemmelse polder	TTe
keep	16-10-89	15	gendtse polder	TTe
eur.kanarie	16-08-89	1	wylerberg	FHu
putter	3-09-89	80	kaliwaal ooy.	JJa,PBr
	17-10-89	40	gendtse polder	TTe
	16-12-89	25	mazenburg heyen	MHo
sijs	15-09-89	6	nederrijk groesb.	TTe
	16-10-89	50	gendtse polder	TTe
	23-12-89	110	bruuk bredeweg	MWe
frater	21-12-89	70	kaliwaal ooy.	MDo
barmsijs	24-09-89	1 roep.	kekerdomse waard	PBr
	15-10-89	7	keent ravenstein	GTo
	18-11-89	5 overvl.	nijmegen	FHu
	25-12-89	1 overvl.	mulderskop mook	LEn
kruisbek	28-07-89	1 overvl.	bos groesbeek sbb	JJa
	28-10-89	2 vr,1 m	gendtse polder	TTe
	13-11-89	30	reichswald	EHe
	27-12-89	2 overvl.	pr.peel w'oord	JJa
appelvink	5-11-89	1	kerkhof gendt	TTe
appelvink	25-12-89	1 four.	heyense weg gennep	DHe
sneeuwgoets	26-12-89	2 vr,2 m	erlecomse waard	MWe
geelgors	11-11-89	20	circul vd ooy	MFe
	slaapplaats			

Alle inzenders bedank ik weer van harte. Het is een lange rubriek geworden deze keer, maar het was dan ook van een half jaar. De volgende rubriek zal de periode januari-maart 1990 beslaan.

EEN VRIENDELIJK, EDOCH DRINGEND VERZOEK: WACHT NIET TOT HET LAATSTE MOMENT MET HET INZENDEN VAN DE WAARNEMINGEN. IK MOET ME HET LEPLAZERUS WERKEN OM DE GEGEVENS TE VERWERKEN !!

DE WAARNEMERS EN HUN AFKORTINGEN

MFe: M.Feenstra	JJa: J.Jacobs	MDo: M.v.Dongen
MWe: M.v.d.Weide	FHu: F.Hustings	MHo: M.Hornman
DHe: D.Heg	GTo: G.Toonen	GM: G.Mskens
TTe: T.Teunissen	PBr: P.Brouwer	RPa: R.Pahlplatz
AEc: A.v.Eck	LBe: L.v.d.Bergh	RSt: R.Stolk
RGo: R.Gorissen	HGo: H.Gorissen	SKo: S.Kole
LGe: L.Geraets	JGe: J.Geraets	LEn: L.Engels
JCo: J.v.d.Coelen	LRI: L.Rietveld	GSc: G.Schreurs
GKu: G.Kurstjens	GNe: G.Nelemans	PPe: P.Pelser
GAA: G.v.Aalst	VWu: VWG Utrecht	
NJn: Nijm.Jeugdbond voor Natuurstudie		

TWITCHEN IS VOGELS VERKWISTEN

Met Raymond en Menno ben ik het eens dat het Rijk van Nijmegen een uitstekend gebied is om vogels te kijken. De manier waarop zij dit willen aanpakken is naar mijn mening belachelijk. Eén zo'n enge, gestoorde twitchersvereniging (de DBA dus) in Nederland vind ik al erg genoeg. De argumenten die worden aangevoerd om dit soortenjagen te rechtvaardigen zijn erg zwak.

Is het nu werkelijk zo leuk om een door anderen ontdekte zeldzame vogelsoort met z'n honderden te bekijken? Dat de documentatie en kennis door deze praktijken worden bevorderd is maar deels waar. Beginnende, jonge vogelaars kennen tegenwoordig wel het verschil tussen de Steppenkiekendief en de Grauwe Kiekendief maar kunnen niet eens de zang van een Putter van die van de Kneu onderscheiden. Er is dus sprake van "verkeerde" kennis en er wordt als het ware een onwerkelijkheid geschapen rondom de "vogelrijkdom". Achteruitgang van (voor twitchers niet waardevolle) soorten zoals Blauwborst en Roodborst-tapuit worden verdoezeld door de grote aantallen zeldzaamheden. Wintertellingen, broedvogelinventarisaties en directe beschermingsmaatregelen hebben een veel grotere waarde dan het postzegels verzamelen van het Twitchers Team Nijmegen.

Het belangrijkste bezwaar dat ik heb tegen het twitchen is de grote verstoring van het slachtoffer (een zeldzame vogelsoort) en zijn omgeving. Menno en Raymond gaan hier ook op in in hun artikel maar nemen daarbij een softe houding aan. In alle gevallen vormen mensen (vogelaars) een verstoring van de rust in natuurgebieden waar de zeldzame vogels meestal zijn te vinden. Veel natuurgebieden zijn helemaal niet toegankelijk maar daar hebben DBA'ers vaak de lak aan. Neem bijvoorbeeld de Grauwe Klauwier die de afgelopen zomer in de Groenlanden verbleef. Na het uitlekken van deze informatie is de bewuste plek veelvuldig bezocht maar in de hele Groenlanden is de toegang verboden (alleen voor inventarisaties worden uitzonderingen gemaakt). Of de drukte nog invloed heeft gehad op het broedsucces (dat was dus nihil) weet ik niet.

Verder gaat twitchen ook gepaard met autovogelen. De bezwaren die daaraan kleven, komen aan de orde in een ander artikel in deze Mourik.

Waarnemingen van de NJN-Nijmegen zullen dan ook niet ter ore komen van Menno en Raymond. BOYCOT HET TWITCHERS TEAM NIJMEGEN!

Gijs Kurstjens.

Wintervogeltelling in het Land van Cuyk, 86/87-88/89

Inleiding.

In het kader van het avifauna project van het Land van Cuyk zijn er tot nu toe drie wintervogeltellingen georganiseerd. De tellingen beslaan het gehele oppervlak van het Land van Cuyk. Dit verslag geeft een kort overzicht van de afgelopen drie tellingen. Na een beschrijving van de gebruikte methode worden een aantal soorten kort behandeld. Van deze soorten zijn verspreidingskaartjes opgenomen.

Methode.

De tellingen worden uitgevoerd in het agrarisch gebied van het Land van Cuyk. Grote aangesloten stukken bos en bebouwing worden niet geteld. Plassen e.d. worden daaraantegen wel meegeteld. Het hele werkgebied is opgedeeld in 104 wintervogeltelgebieden. De telgebieden zijn begrensd door landschappelijke lijnen. Iedere medewerker heeft een aantal van deze telgebieden onderzocht op futen, zwanen, ganzen, eenden, roofvogels, meeuwen, kraaiachtige, schaarse en zeldzame soorten. De tellingen worden gehouden rond de jaarwisseling, in een periode van 2-4 dagen. Om de slaaptrek niet te betrekken bij de resultaten worden de tellingen gehouden van een uur na zonsopgang tot een uur voor zonsondergang.

Soortbespreking.

Een overzicht van het aantal getelde vogels is te vinden in tabel 1. De verspreidingskaartjes zijn aan het einde van dit verslag opgenomen. Op de kaartjes zijn alle exemplaren uit de drie tellingen per telgebied opgeteld.

Dodaars: De dodaars is zeer duidelijk gebonden aan kleinere wateren en beken. Vandaar dat de soort veel gezien wordt op de Graafsche en Lage Raam, de belangrijkste gebieden voor deze soort in het L.v.C. Het aantal dodaarsjes de afgelopen winter was 10-10-18.

Fuut: De fuut heeft meer de voorkeur voor grotere wateren. In het L.v.C. is de soort daarom te vinden op de Kraaienbergse plassen, de Beugense en Kleine Vilt en de oude Maas armen. Het verloop van de fuut was 44-35-33.

Kolgans: Deze vogelsoort is opvallend weinig t.p. (116-2-0) waargenomen tijdens de drie tellingen. Meestal verblijven er veel meer kolganzen in het werkgebied. Vooral 't Westen bij Linden is een goed ganzengebied.

Rietgans: De rietgans is elk jaar waargenomen, het verloop was 115-500-153. Vooral het Peelgebied is een goed rietganzen gebied. In kleinere aantallen wordt de rietgans ook in andere gebieden waargenomen.

Havik: Met de winteraantallen van de havik (10-8-9) lijkt de stand van deze vogel zeer constant. De vogels worden ieder jaar in de buurt van de landgoederen en de Ullingse bergen waargenomen.

Buizerd: De buizerd is iedere winter een algemene soort (141-122-136). De soort is evenredig over het L.v.C. verspreid. Enige zwaarte punten in de verspreiding liggen rond de landgoederen en de Maasheggen ten zuiden van Boxmeer. Opmerkelijk is het ontbreken van de buizerd in de strook van St. Anthonis naar Overloon.

Sperwer: De sperwer komt in lage aantallen (33-34-23) in de winter voor. De soort heeft duidelijk een voorkeur voor half open landschappen.

Torenvalk: Deze soort is elke telling in aantal toegenomen (25-43-51). De torenvalk komt over het gehele werkgebied voor, met een voorkeur voor wat open landschap.

Bonte kraai: Deze vogel overwintert jaarlijks in het L.v.C. Opvallend is de plaatstrouwheid van de vogels. Vrijwel ieder jaar worden ze waargenomen in de buurt van de Prince- of Groespeel. Het aantalsverloop is 26-30-22.

Patrijs: De winterversreiding van de patrijs laat geen eenduidig beeld zien. Iedere winter worden de meeste exemplaren rondom de landgoederen gezien. Het verloop van de soort in de afgelopen winter is niet rooskleurig, 72-37-30.

Geelgors: De geelgors komt verspreid in kleine groepjes over het hele L.v.C. voor. Opvallend is dat de soort haast niet wordt waargenomen langs de Maas. In het aantalsverloop zit een stijgende lijn, 170-201-230.

Kramsvogel: Deze soort komt in sterk wisselende aantallen (3463-2507-898) voor. De grootste concentraties zijn te vinden bij de landgoederen en vooral in het Maasheggen gebied.

Literatuurlijst:

*Heynen T., Post F., van der Winden J., 1986. Avifauna onderzoek Midden en Oost Brabant (interim rapport) PPD Noord Brabant.
*SOVON 1987, Atlas van de Nederlandse Vogels.

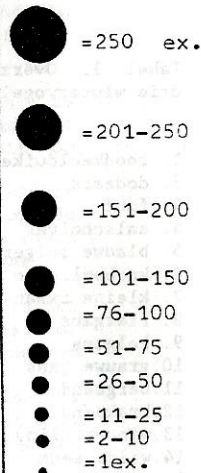
Tabel 1. Overzicht getelde aantal vogels tijdens de afgelopen drie wintervogeltellingen.

	86/87	87/88	88/89
1. roodkeelduiker	1	1	
2. dodaars	10	10	18
3. fuut	44	35	33
4. aalscholver	52	95	42
5. blauwe reiger	59	36	81
6. knobbelzwaan	24	46	14
7. kleine zwaan	57	36	21
8. rietgans	115	500	153
9. kolgans	116	2	
10. grauwe gans	73	69	5
11. bergeend	2		
12. krakeend	6		
13. wintertaling	76	11	23
14. wilde eend	921	3926	652
15. pijlstaart		1	
16. slobbeend			6
17. tafeleend	468	921	50
18. kuifeend	538	793	500
19. toppereend	1		
20. eidereend	2		1
21. grote zeezeend	2		
22. zwarte zeezeend		2	
23. brilduiker	12	6	7
24. nonnetje	6		
25. grote zaagbek	5	1	4
26. blauwe kiekendief	1	1	
27. havik	10	8	9
28. sperwer	33	34	23
29. buizerd	141	122	136
30. torenvalk	25	43	51
31. smelleken		2	
32. patrijs	72	37	30

vervolg tabel 1.

	86/87	87/88	88/89
33. waterrai			1
34. waterhoen	144	53	120
35. meerkoe	2389	2079	2481
36. scholekster	2		1
37. kievit	1000	181	1031
38. watersnip	3	1	4
39. wulp	65		
40. witgatje	4	3	12
41. kokmeeuw	12469	11805	11581
42. stormmeeuw	1983	1107	424
43. zilverbmeeuw	100	387	429
44. holenduif	1509	668	563
45. steenuil	8	5	
46. velduil		1	
47. groene specht	4	1	1
48. zwarte specht		1	3
49. veldleeuwerik	1221	269	123
50. strandleeuwerik	1		
51. graspieper	112	40	49
52. waterpieper		2	1
53. witte kwikstaart	9	12	29
54. grote gele kwikstaart			1
55. kramsvogel	3463	2507	898
56. koperwiek	38	52	59
57. grote lijster	46	18	12
58. tjiftjaf	1		
59. vuurgoudhaan	1		
60. boomklever		3	
61. boomkruiper	17	12	17
62. klapekster			1
63. vlaamse gaai	174	63	173
64. ekster	2053	1717	1381
65a kauw	6586	5116	5906
b russische kauw		22	34
66. roek	7924	3802	6723
67a zwarte kraai	4231	3219	3609
b bonte kraai	26	30	22
68. keep	142	1	39
69. putter		27	1
70. sijs	171	325	197
71. frater	18		
72. barmsijs	220	1	1
73. goudvink	3	3	4
74. appelvink			1
75. geelgors	170	201	230
76. rietgors	5		
indische gans	1	1	
nijlgans		25	2
casarca		2	
hadada-ibis			1
tafel*kuifeend			1

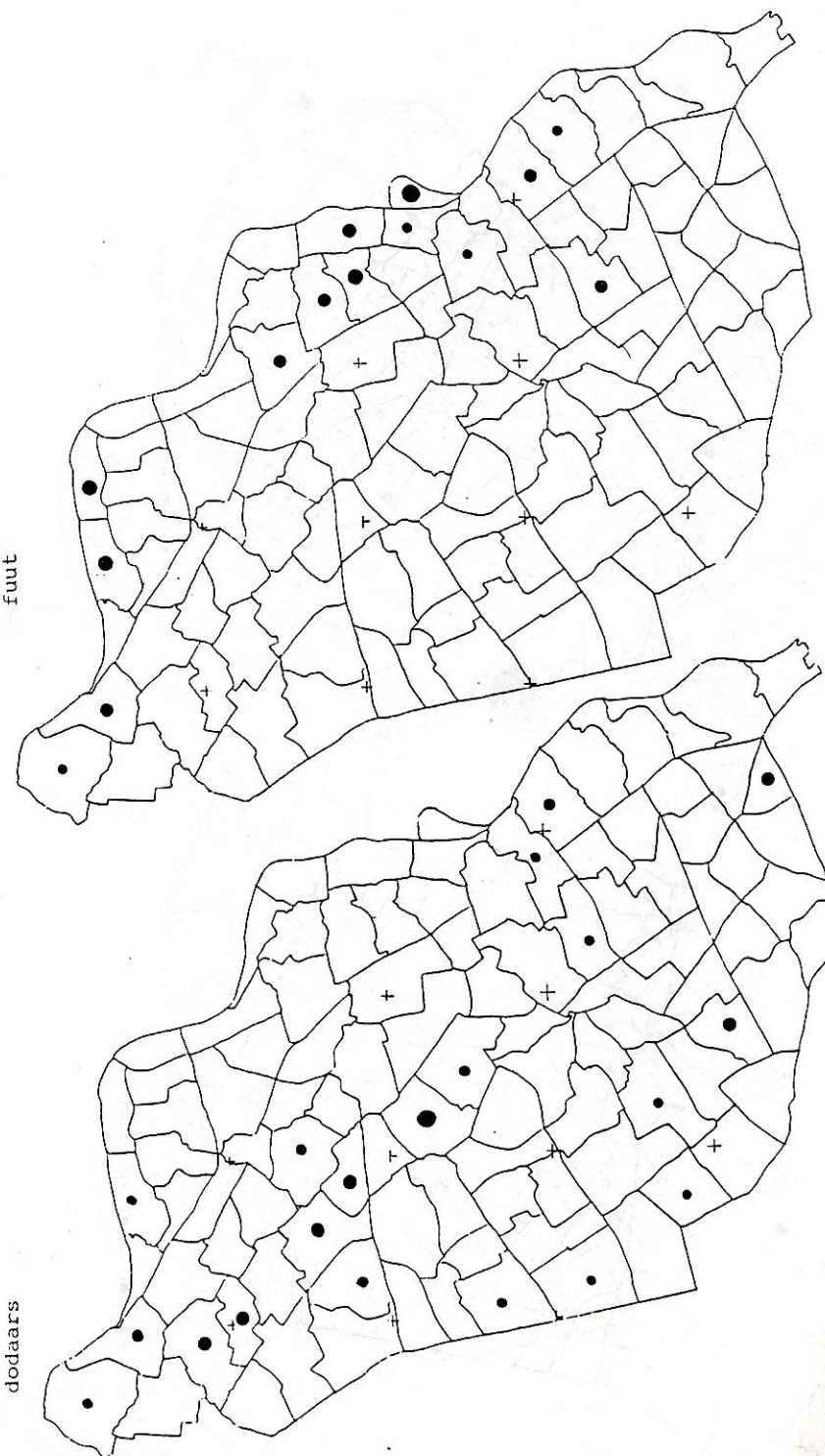
Bij de
versprei-
dings
kaartjes:

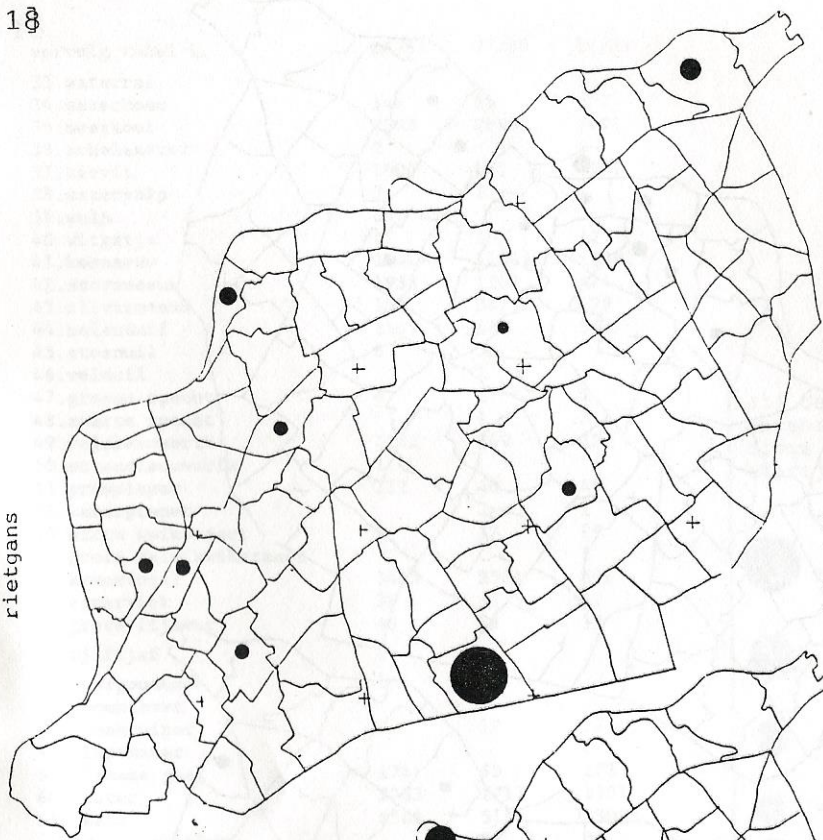
N.B. Van de rietgans en de kolgans zijn in deze tabel alleen de pleisterende aantallen opgenomen.

fuut

dodaars

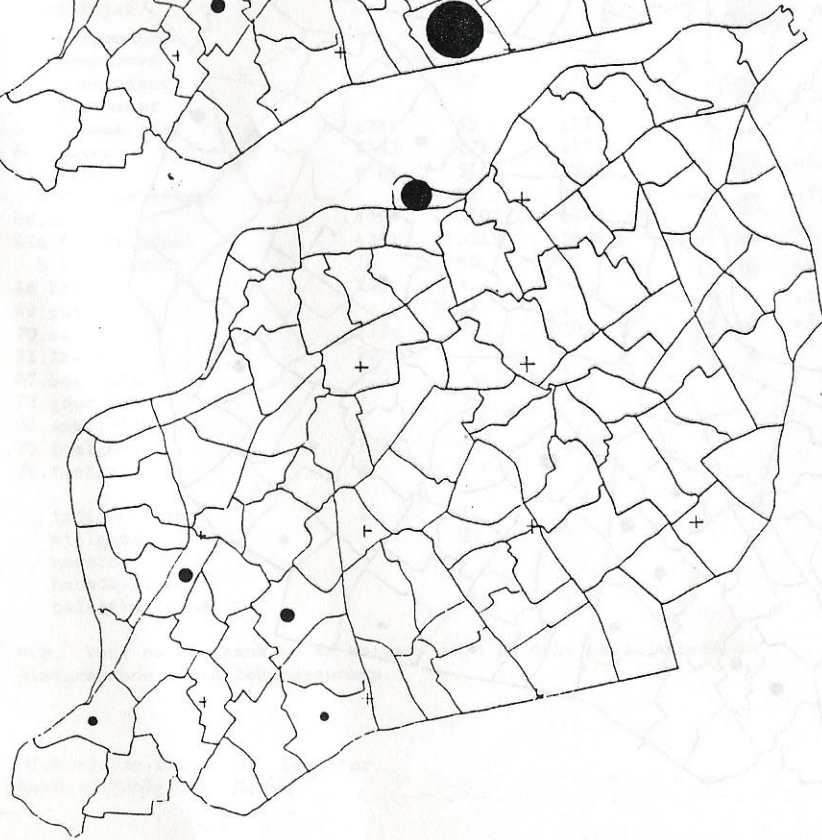

rietgans

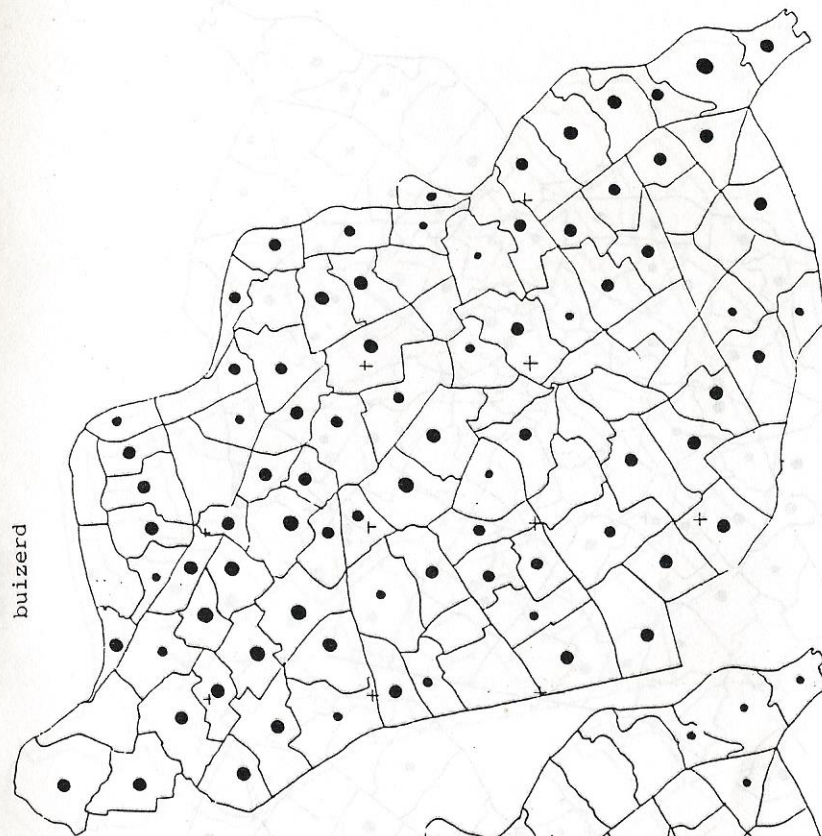
N.B. Alleen waarnemingen t.p.

kolgans

N.B. Alleen waarnemingen t.p.

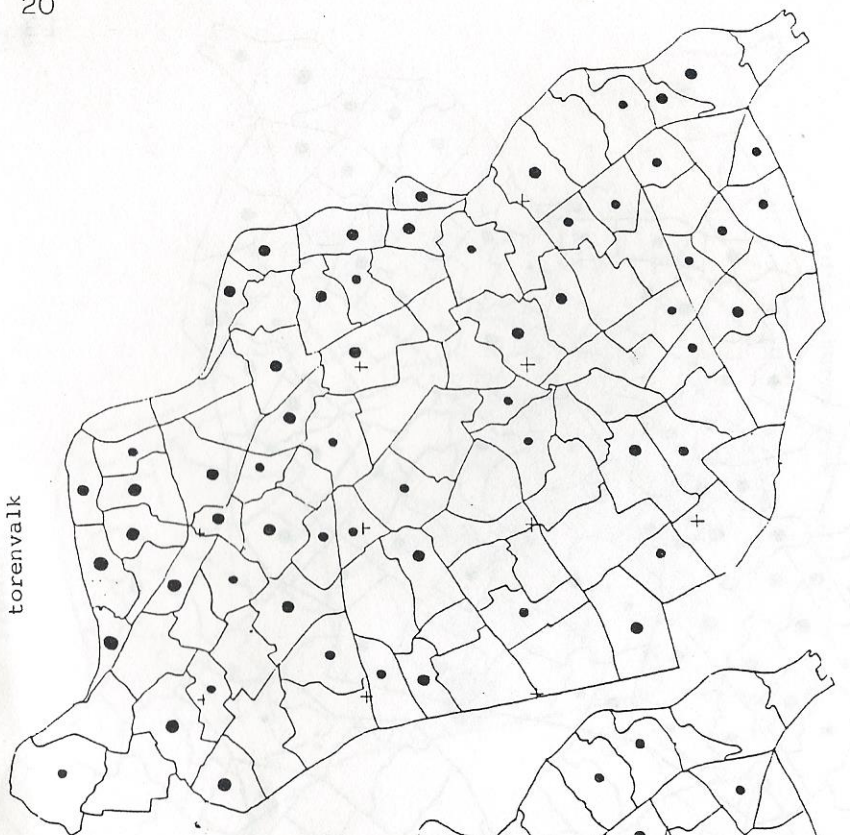
buiszard

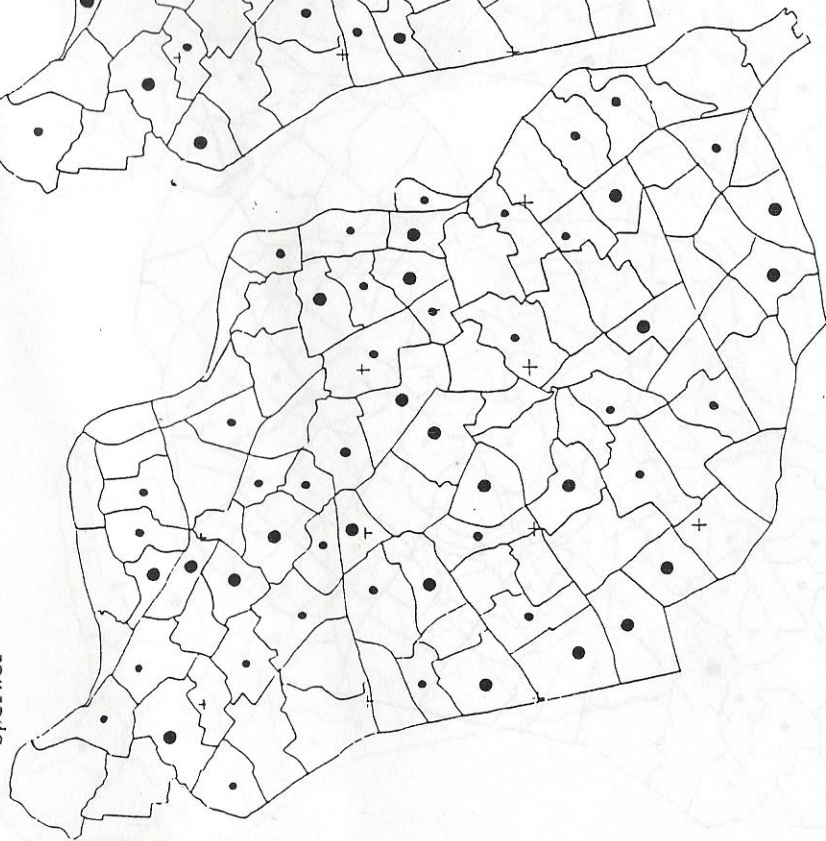
havik

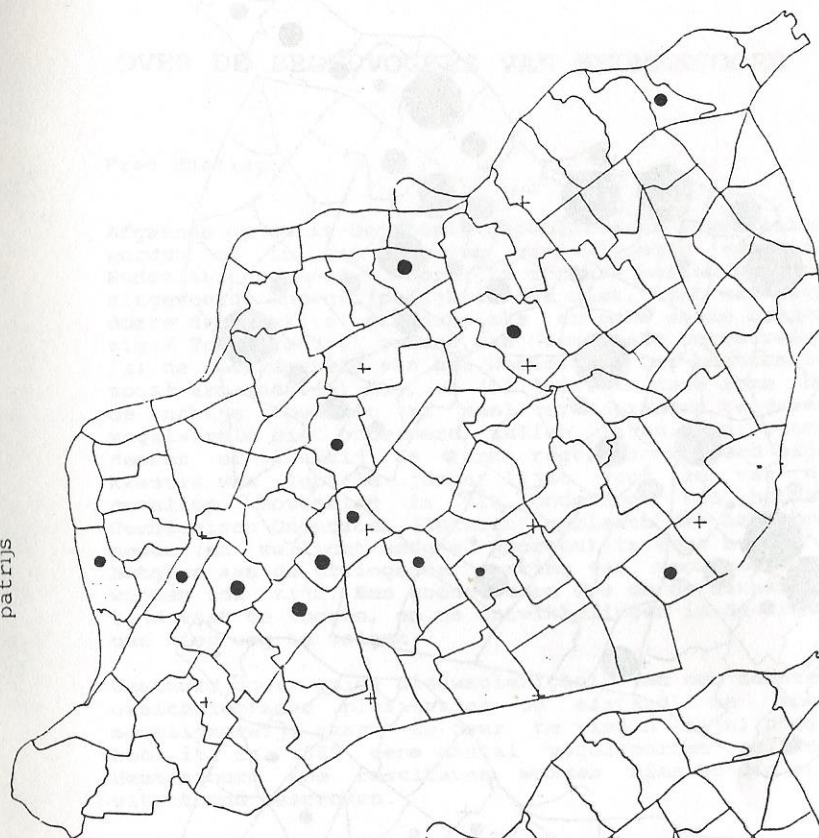
torenvalk

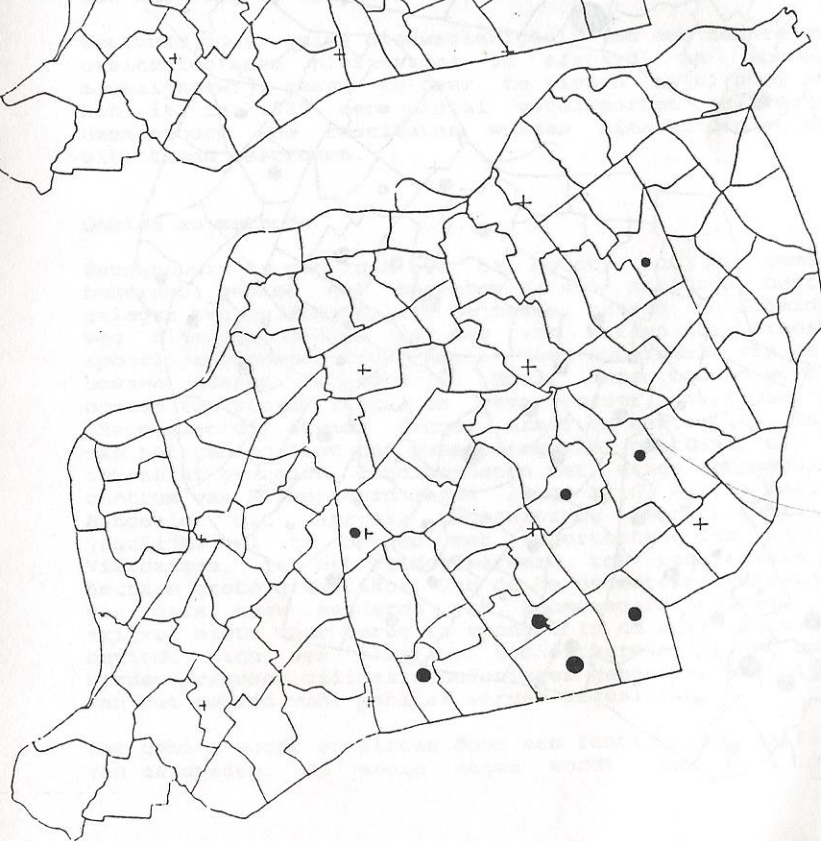
spurver

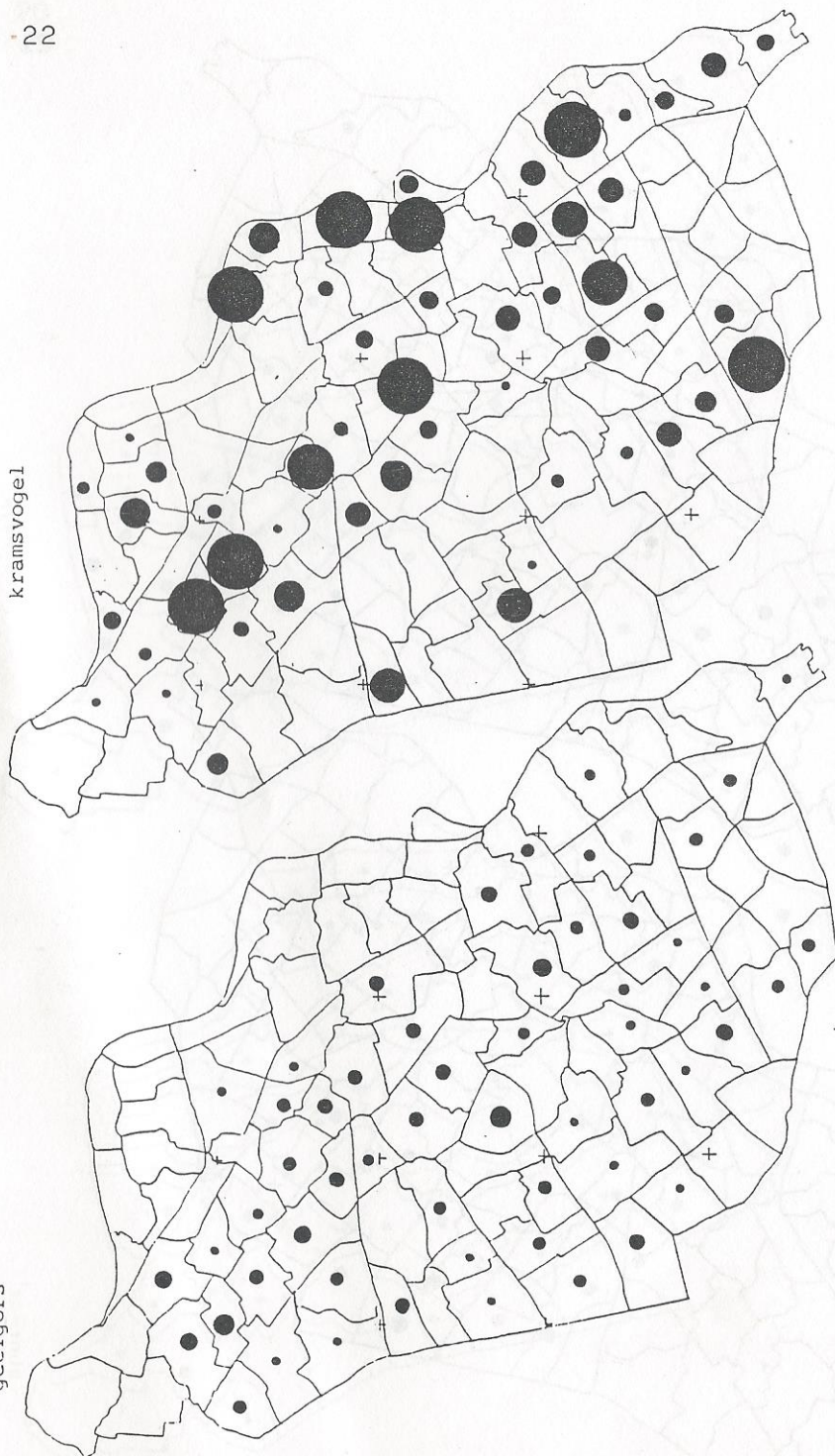

patrijs

bonte kraai

OVER DE BROEDVOGELS VAN HEUMENSOORD

Fred Hustings

Afgaande op de in De Mourik gepubliceerde inventarisatieverslagen worden er in de omgeving van Nijmegen -net als elders in Nederland trouwens- vooral in rijkere bossen broedvogeltellingen uitgevoerd. Onbegrijpelijk is dat niet, want wie gaat er nou door dorre denneakkers struinen als er ook mooie bossen in de buurt zijn? Toch is dit gebrek aan interesse betreurenswaardig, want (a) de meerderheid van het Nederlands bos bestaat nu eenmaal uit nogal arm (naald-) bos, en (b) juist in deze arme bossen zijn in de nabije toekomst al snel veranderingen te verwachten die de vogelwereld niet onberoerd zullen laten. Nu reeds staan vele dennen er dankzij de zure regen zo beroerd bij, dat het een kwestie van luttele jaren lijkt voor ze van ellende zullen omvallen. Bovendien is 'uit onderzoek van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek (Heteren) gebleken dat het broedsucces van mezen (en wellicht andere soorten) in deze bossen snel afneemt, hetgeen aan de uitlopende werking van voornoemde zure regen te wijten zou zijn. Een goede reden dus om de situatie van tijd tot tijd vast te leggen, en de ontwikkelingen in de armere bossen met een kien oog te volgen.

Gestuurd door enige nieuwsgierigheid (en een zekere afkeer om de ornithologische pleziertjes op afstand te zoeken als ze mogelijkwijs naast de deur te vinden zijn; noem het luiheid) heb ik in 1989 een aantal vogelsoorten geïnventariseerd op Heumensoord. De resultaten worden hier bondig en bepaald niet uitputtend besproken.

Gebied en methode

Heumensoord is een ruim 600 ha groot, tot de gemeente Malden behorend gebied dat merendeels uit naaldbos bestaat. Het is gelegen ten zuidoosten van Nijmegen, tussen de Scheidingsweg, de weg Nijmegen-Malden, de weg van Malden naar Groesbeek, en de spoorlijn Nijmegen-Cuyk. Het is een onderdeel van de keten van bossen tussen Nijmegen en Mook. Deze bossen worden naar het oosten toe steeds rijker en gevarieerder, naar het westen toe (Heumensoord!) steeds droger, armer en eentoniger. In het zuiden van het gebied ligt een zweefvliegveld, bestaande uit een aantal intensief gemaaide landingsbanen met enige accommodatie. In het centrum van Heumensoord lagen lange tijd enkele heideterreinen. Aangezien dit terrein tegenwoordig wordt gebruikt om het jaarlijks vol te zetten met legertenten ten behoeve van de Vierdaagse, is het gedegenereerd tot een enkele tientallen hectare grote grasvlakte. Van de heideterreinen die in het begin van deze eeuw eenderde van Heumensoord besloegen, is dan ook vrijwel niets meer terug te vinden. In de omgeving van het spoor bevindt zich een militair schietterrein. In het bos er omheen worden frequent militaire oefeningen gehouden, waarbij soms delen van het gebied voor publiek worden afgesloten.

Het gebied wordt ontsloten door een fantasieloos en fijnmazig net van zandpaden. Op mooie dagen wordt hier druk gewandeld en

getrimd. Het veelvuldig geronk van motorzagen en de nogal aangeharkte aanblik van het bos verraden dat het als intensief productiebos wordt beheerd. Van de moderne tendens om dood hout te laten liggen en monocultures van naaldbos of uitheems loofbos (amerikaanse eik) te vervangen door gevarieerd inlands bos, schijnen de beheerders van Heumensoord nog niet gehoord te hebben. De volgende ruwe indeling in bostypen kan worden gemaakt (figuur 1):

(a) oud dennebos (57 ha)

Restanten oude (> 60 jaar) aanplant van voornamelijk grove den. De bomen staan overwegend vrij ver uit elkaar en bieden gelegenheid voor bodemgroei die varieert van wat eenvoudige varens tot een onderetage van struiken (bijv. lijsterbes) en bomen (soms aanplant, soms opslag) als sparren, eiken en berken. In het noordelijk gedeelte is plaatselijk veel rododendron in het bos aanwezig.

(b) middeloud dennebos (263 ha)

Het merendeel van het dennebos is 30-60 jaar oud. Naast grove den komen hier en daar opstanden van corsicaanse- en oostenrijkse den voor. De oudste delen zijn doorgaans enkele malen gedund, de jongste ten dele niet of slecht. De bodemgroei blijft veelal beperkt tot bochtige smeie, varens en bramen. Soms echter is er een weelderiger ondergroei van vlier, eik, kastanje, lijsterbes, berken enz. Op een enkele plaats zijn wat oudere overstaanders terug te vinden. De meeste percelen zijn van dezelfde leeftijd en samenstelling, en ogen monotoon. In het meest zuidelijke deel zijn enkele vakken strookgewijs afgezet, waardoor een afwisseling van oudere en jongere delen is ontstaan.

(c) sparrebos (29 ha)

De meeste sparren zijn op een leeftijd van 20-50 jaar gekomen, wat donker bos met een doorgaans vrijwel kale bodem oplevert. Net als veel dennen zijn ze veelal in een slechte conditie, met een ijle kroon, weinig naalden en veel levenloze takken. Mede hierdoor sneuvelen er nogal wat sparren bij harde wind, wat in de stormgaten wel eens een plekgewijs voorkomen van varens en struiken oplevert.

(d) larix (14 ha)

Vooraf in het noordelijk deel bevinden zich enkele larixbosjes. Ze zijn doorgaans 20-40 jaar oud en hebben amper bodemgroei.

(e) eiken-berkenbos (35 ha)

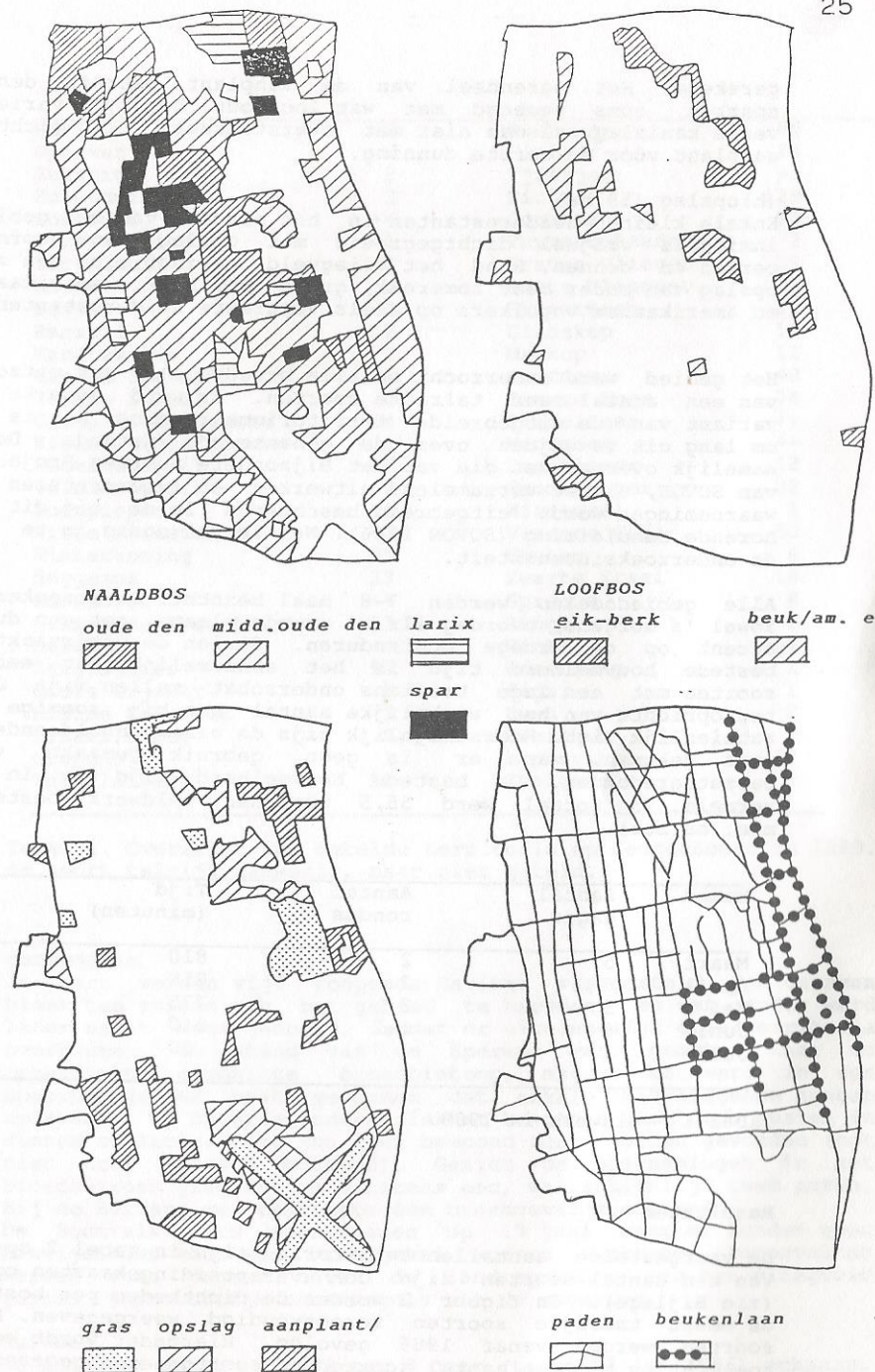
Tamelijk natuurlijk ogend bos, ontstaan uit doorgeschooten hakhout van enkele tientallen jaren oud, gemengd met wat spontane opslag van grove den. De ondergrond is begroeid met vlier, bochtige smeie en soms varens.

(f) beuken-amerikaanse eiken (17 ha)

Op Heumensoord is dit een schaars voorkomend bostype, dat beperkt blijft tot enkele kleine, vrij jonge percelen (<50 jaar), met merendeels nogal kale bodem. In het oostelijke deel van het gebied bevinden zich oude lanen, merendeels bestaande uit beuken, soms ook kastanjes of eiken. In deze lanen zijn veruit de oudste bomen van Heumensoord te vinden.

(g) aanplant (61 ha)

Hieronder wordt alle bosaanplant van minder dan 15 jaar oud

Figuur 1. Biotooptypen op Heumensoord in 1989.

gerekend. Het merendeel van de aanplant betreft dennen of sparren, soms gemengd met wat loofhout. Het type varieert van verse kaalslag, al dan niet met overstaanders, tot dichte jonge aanplant vóór de eerste dunning.

(h) opslag (59 ha)

Enkele kleine heiderestanten in het midden van het gebied zijn inmiddels vrijwel dichtgegroeid met opslag van voornamelijk berken en dennen. Rond het vliegveld bevindt zich een zone met opslag van onder meer zomereik, grove den, berk, Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers op deels vergraste heiderestanten.

Het gebied werd onderzocht op alle broedvogels, met uitzondering van een aantal zeer talrijke soorten. Er werd gewerkt met een variant van de uitgebreide territoriumkartering. Het is onnodig om lang uit te wijden over de gehanteerde methode. Deze komt namelijk overeen met die van het Bijzondere Soorten Project (BSP) van SOVON, en het verzamelen, uitwerken en interpreteren van de waarnemingen wordt uitgebreid beschreven in de bij dit project horende handleiding (SOVON 1986). Wel is het nodig in te gaan op de onderzoeksintensiteit.

Alle gebiedsdelen werden 7-8 maal bezocht. De bezoeken vonden zowel 's morgens, overdag als 's avonds plaats, met een duidelijk accent op de vroege ochtenduren. Gezien de oppervlakte en de bestede hoeveelheid tijd is het aannemelijk dat een aantal soorten met een lage trefkans onderschat zullen zijn. De marge ten opzichte van het werkelijke aantal kan bij sommige soorten aanzienlijk zijn. Waarschijnlijk zijn de uilen onvoldoende uit de verf gekomen, want er is geen gebruik gemaakt van een cassette recorder. De bestede hoeveelheid tijd is in tabel 1 vermeld. In totaal werd 55,5 uur aan veldwerk besteed (6,2 min./ha bos).

Maand	Aantal dagen	Aantal rondes	Tijd (minuten)
Maart	5	2	810
April	6	2	855
Mei	5	2	735
Juni	6	1-2	840
Juli	1		90

Tabel 1. Veldwerk in 1989.

Resultaten

De vastgestelde aantallen territoria zijn in tabel 2 opgenomen. Van een aantal soorten zijn ook verspreidingskaarten opgenomen (zie Bijlage). In figuur 2 worden de dichtheden per bostype van de meest talrijke soorten vereenvoudigd weergegeven. Bepaalde soorten werden vanaf 1986 gevolgd. Hieronder wordt een korte toelichting bij een aantal soorten of soortgroepen gegeven.

Havik	3	Zwartkop	86
Sperwer	2	Fluiter	24
Buizerd	2	Tjiftjaf	91
Holenduif	3	Fitis	129
Houtduif	++	Goudhaantje	39
Turkse Tortel	1	Vuurgoudhaantje	2
Tortelduif	2	Grauwe Vliegenv.	32
Koekoek	4	Bonte Vliegenv.	9
Bosuil	2	Staartmees	21
Ransuil	2	Glanskop	16
Nachtzwaluw	2	Matkop	11
Groene Specht	3	Kuifmees	48
Zwarte Specht	1	Zwarte Mees	74
Grote Bonte Specht	54	Pimpelmees	++
Kleine Bonte Specht	1	Koolmees	++
Boomleeuwerik	6	Boomklever	12
Veldleeuwerik	2	Boomkruiper	32
Boompieper	51	Wielewaal	1
Witte Kwikstaart	3	Vlaamse Gaai	30
Winterkoning	99	Ekster	4
Heggenus	33	Zwarte Kraai	18
Roodborst	++	Spreeuw	8
Gekraagde Roodstaart	33	Ringmus	1
Merel	++	Vink	187
Zanglijster	57	Groenling	1
Grote Lijster	8	Sijs	1
Kleine Kalkiet	1	Kneu	2
Braamsluiper	2	Kruisbek	2
Grasmus	1	Appelvink	13
Tuinfluiter	52	Geelgors	5

Tabel 1. Overzicht van getelde territoria op Heumensoord in 1989. ++ soort talrijk aanwezig, maar niet geteld.

roofvogels

In maart werden vijf roepende Haviken vastgesteld. Een daarvan bleek ten zuiden van het gebied te broeden, en een ander werd later nooit meer gehoord, zodat er uiteindelijk drie territoria overbleven. De stand van de Sperwer was, gemeten naar de oppervlakte geschikte broedbiotoop, mager. Er werd in een sparreboosje een nest gevonden dat enkele uitvliegende jongen opleverde. Op diverse andere plekken bevonden zich oude nesten in dennen of larix, maar kon geen bewoond nest worden gevonden (ook niet door Gerard Müskens). Gezien de waarnemingen in het broedseizoen ging het om minstens een, waarschijnlijk twee paren. Bij de Buizerd was tenminste één broedgeval succesvol. De Boomvalk werd waargenomen op 19 juni, maar er konden geen aanwijzingen voor een broedgeval worden verkregen. Torenvalken werden soms jagend boven de landingsbanen van het vliegveld gezien, vermoedelijk broedvogels uit de omgeving.

duiven

Holenduiven waren in 1989 met 3 paar (tegen 7 in 1986) schaars. Hoewel het niet is uitgesloten dat er hier en daar een Tortel is gemist, is het aantal van 2 territoria op 535 ha bos bepaald onthutsend. Naar mijn idee is deze soort de afgelopen tien jaar

flink in aantal afgenomen. Het enigste paar Turkse Tortels huisde bij een vakantiehuisje.

Nachtzwaluw

Op 14 juni werden twee ratelende en vleugelklappende Nachtzwaluwen waargenomen in de met opslag begroeide heiderestanten rondom het vliegveld. Tegelijkertijd konden twee ratelende exemplaren op de nabij gelegen Mulderskop worden gehoord.

De soort is in het verleden talrijker geweest, met 6 paren in 1964. In de jaren zeventig zou het aantal tot nul gereduceerd zijn (van den Bergh et al. 1979).

spechten

De Groene Specht deed het met 3 paren weer wat beter dan voorgaande jaren (1986-88 resp. 1, 0 en 1 paar vastgesteld), maar de stand van de jaren zeventig (zie kaart in van den Bergh et al. 1979: ca. 25-29 stippen!) wordt bij lange na niet gehaald. Het territorium van de Zwarte Specht was mogelijk nog uitgestrekter dan uit de kaart blijkt; in het voorjaar werden op de op enkele honderden meters gelegen Elshof twee vechtende Zwarte Spechten gezien, waarvan er één richting Heumensoord verdween. Ten oosten van de spoorlijn was overigens eveneens een territorium bezet. De dichtheid van Grote Bonte Specht was prima; er werden bewoonde nesten gevonden in eik (3), kastanje (1), berk (5), grove den (2) en beuk (3). In het territorium van de Kleine bonte Specht werd een (oud) nest gevonden in een zeer rotte beuk.

Boomleeuwerik

Er werden 6 territoria vastgesteld, meer dan in voorgaande jaren (1986-88 3, 2, 3), gelijkelijk verdeeld over het Vierdaagseterrein en het vliegveld. In tenminste twee territoria werd waargenomen dat uitgevlogen jongen werden gevoed.

Gekraagde Roodstaart

Terwijl de Gekraagde Roodstaart in de rijke loofbossen, bijv. op de heuvelrug bij Beek-Ubbergen, tegenwoordig veelal schaars is, blijkt ze in de monotone dennebossen van Heumensoord nog redelijk talrijk voor te komen. De aantallen in 1989 kwamen met die in 1986-88 overeen. Oude bosdelen met ruim uit elkaar staande dennen hebben de voorkeur, vooral als er veel randen of voor de insectenjacht geschikte open plekken voorkomen. Daarnaast is er op de kaart nog een keten van territoria in de westelijke bosrand en langs oude beukenlanen te ontdekken.

Kleine Karekiet

Langs het vliegveld werd in kurkdroge opslag de zang van een Kleine Karekiet gehoord. Hoewel de soort op grond van de criteria in de handleiding mag worden meegeteld, lijkt een serieuze broedpoging in deze ongewone biotoop uiterst twijfelachtig.

zangers

Het zal geen verwondering wekken dat de Fitis de talrijkste zanger is. De aantallen Zwartkoppen en Tjiftjaffen ontlopen elkaar weinig. Fluiters werden vooral in oud elkenberkenbos en in vrij jonge beuken/amerikaanse eiken vastgesteld; de in figuur 2 gesuggereerde hoge dichtheid in larix is onzin, en wordt veroorzaakt door de geringe oppervlakte van deze biotoop en het (vermoedelijk toevallige) voorkomen van enkele territoria hier.

goudhaantjes

Dat het Goudhaantje wintergevoelig is, maar na een serie zachte winters snel weer toenemen kan, wordt aangetoond door tellingen in het gebied ten noorden van het vliegveld: in 1986 (na twee strenge winters) 15 territoria, in 1987 (na opnieuw een koude winter) 10, maar in 1988 18 en in 1989 32 territoria. Het Vuurgoudhaantje is schaars; van diverse zangposten in april bleken er in mei nog slechts twee bewoond te zijn. Bij deze soort wordt duidelijk dat we in het Nijmeegse op flinke afstand van de kerngebieden zitten. Gezien de oppervlakte sparrebos zou Heumensoord, ware het in Zuid-Limburg gelegen, tientallen territoria kunnen herbergen.

vliegenvangers

De verspreiding van de Grauwe Vliegenvanger lijkt wel op die van de Gekraagde Roodstaart, met een voorkeur voor oude dennevakken en bosranden. In jonger dennebos komt de soort doorgaans alleen voor indien er een oude beukenlaan aanwezig is. Vaak bevindt zich enige open ruimte binnen het territorium: kaalslagen, brede paden, open plekken. In alle territoria van de Bonte Vliegenvanger werden na half mei nog waarnemingen verricht, zodat het niet om trekkers ging. De soort lijkt nog in opmars te zijn (1986: 4 territoria).

Glanskop, Boomklever en Boomkruiper

Glanskop en Boomklever zijn bepaald niet verzot op naaldbos, en zeker niet als zich dat in een jong stadium bevindt. Oude beukenlanen bieden dan vaak de enige broedmogelijkheid. Bij de Glanskop waren 5 van 16, bij de Boomklever 5 van 12 territoria gelegen in beukenlanen. De vogels maakten van hieruit maar zelden uitstapjes naar omringend naaldbos. De Boomkruiper stelt minder eisen en komt dan ook talrijker en meer verspreid voor. Toch waren 10 van de 32 territoria gevestigd in en rond beukenlanen. Let trouwens op het moeilijk verklaarbare schaarse voorkomen van de Matkop.

Spreeuw, Ringmus

Het aantal Spreeuwen viel tegen; de gammele beukenlanen die tjokvol rottende plekken en spechtegaten zijn, lijken zeer geschikt voor de soort. Het schaarse voorkomen van Ringmus (slechts één territorium!) is helemaal een lachertje. En dat voor een soort die in de jaren zeventig als een plaag werd gezien door nestkastophangende lieden.

vinken

Het territorium van de Sijs werd aangenomen op grond van 3 waarnemingen op dezelfde plek van een stil en solitair exemplaar. Omdat Sijsen tot laat in het voorjaar doortrekken en al vroeg weer kunnen verschijnen (in 1989 doken medio juni alweer kleine groepjes op), is het niet gezegd dat daadwerkelijk gebroed werd. 1989 was echter op o.a. de Veluwe een goed Sijsjaar, zodat een broedgeval niet uitgesloten is. In de omgeving van de schietbaan was in 1986 en 1988 telkens één territorium van de Kruisbek aanwezig. Minstens eenmaal werd er met succes gebroed. In 1989 waren hier twee paren aanwezig. Ook van deze soort werden vanaf medio juni 1989 kleine groepjes gezien. De meeste Appelvinken begonnen pas in de loop van april te arriveren. Er werden toen ook kleine rondzwervende groepjes waargenomen (max. 10 ex.). In diverse territoria werden later uitgevlogen jongen gezien.

	Lar	Spa	moDe	ouDe	Eibe	Beu	Opsl	Aan
Grote Bonte Specht	■	oo	■	■	oo	oo		oo
Zanglijster	oo	■	■	■	oo	oo	o	oo
Winterkoning	■	■	■	■	o	oo	o	o
Heggenus	o	oo	oo	oo	o		oo	■
Gekraagde Roodstaart			oo	■	o			
Boompieper	oo		o	o	oo	o	■	■
Fluiter	■		o	oo	■	■		
Zwartkop	■	■	■	■	oo	oo	o	oo
Tuinfluiter	o	■	oo	■	oo		■	■
Fitis	■	■	■	o	■	oo	*	*
Tjiftjaf	■	■	■	■	oo	oo	o	■
Grauwe Vliegenvanger	■		o	■	o	o		
Glanskop	o	o	o	■	o	oo		
Kuifmees	■	oo	■	■	o	o	o	o
Zwarte Mees	■	■	■	■	o	o	o	oo
Matkop			o	o	o	o	o	o
Staartmees	o	oo	o	oo	o		o	oo
Boomklever			o	oo	o	oo		
Boomkruiper		oo	oo	■	oo	oo		o
Goudhaan	■	■	oo	■			o	o
Zwarte Kraai	oo	o	o	oo		oo		o
Vlaamse Gaai	■	oo	oo	o	o		o	o
Appelvink		o	o	o	o	oo		■
Vink	*	*	■	*	*	■	o	■

Figuur 2. Schematische weergave van de dichtheden (territoria per 10 ha) in de verschillende biotooptypen.

o	<0,5	■	2,1-4
oo	0,5-1	*	4,1-6
■	1,1-2	*	> 6

La = Larix, Spa = Spar, moDe = Den (middeloud)
ouDe = Den (oud), Eibe = Eikenberken
Beu = Beuk/am. eik, Opsl = Opslag, Aan = Aanplant

Literatuur

van den Bergh L.M.J. et al. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
SOVON 1986. Handleiding Bijzondere Soorten Project (BSP) Broedvogels. SOVON, Arnhem.

Fred Hustings
Veldstraat 52
6533 CD Nijmegen

Grote Bonte Specht

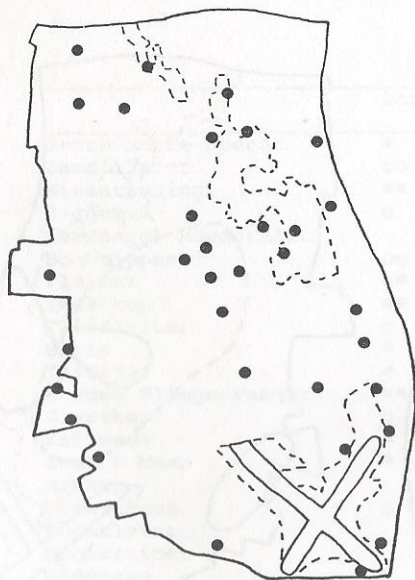
Groene Specht ○
Zwarte Specht ○
Kleine Bonte Specht ○

Boomleeuwerik ●
Veldleeuwerik *

Boompieper

Gekraagde Roodstaart

Tuinfluiter

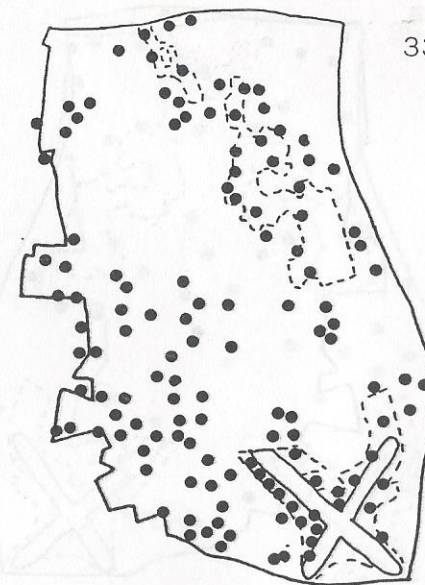
Zwartkop

Fluiter

Tjiftjaf

Fitis

Goudhaan •
Vuurgoudhaan *Grauwe Vliegenvanger •
Bonte Vliegenvanger *

Glanskop

Matkop

Kuifmees

Zwarte Mees

Boomklever

Boomkruiper

Appelvink

Kruisbek

Geelgors

Het was de nacht van 5 op 6 November niet zo koud geweest als de nachten daarvoor en ook de schrale wind was verdwenen. Daarom was wat dat betreft de excursie naar de Drutensche Waarden wel wat aangenameer dan een aantal jaren geleden toen het werkelijk ijsig koud was.

Om 8 uur hadden zich bij de kerk in Beers acht excursiegangers gemeld waarna in twee auto's de rit naar Druten werd aangevangen. Vlak voor Druten werden drie vliegende kleine zwanen waargenomen, verder nog een aantal buizerds en een torenvalk. De werkelijke excursie werd begonnen bij de grote plas bij Boven Leeuwen. Hier troffen we behoorlijke aantallen watervogels aan met vooral grote aantallen smienten, verder waren ook tafeleenden, aalscholvers en kuifeenden goed vertegenwoordigd. Er zaten ook nogal wat blauwe reigers vooral aan de kant bij de Waalbandijk.

Ondanks het goede weer was het toch koud genoeg om koude oren en tenen te krijgen maar op de wandeling terug naar de dijk kwam de zon door en werd het snel aangenameer. De dijk werd nu gevolgd richting Druten, zoveel mogelijk de kant van de Waal volgend. Op deze manier kwamen we terecht bij de Afferdensche en Deestsche Waarden, een prachtig gebied dat ook zonder de vogels zeer de moeite waard is. Na een mooie rondrit over de dijken in dit gebied werd de terugreis naar huis aangevangen. We konden terugzien op een mooie ochtend met mooie indrukken.

Waargenomen soorten :

slobeend, wilde eend, aalscholver, merel, meerkoet, blauwe reiger, kokmeeuw, zanglijster, fuut, zwarte kraai, kauw, spreeuw, zilvermeeuw, tafeleend, kuifeend, kievit, grote lijster, smient, stormmeeuw, wintertaling, sperwer, witte kwikstaart, kramsvogel, grote bonte specht, pimpelmees, ekster, heggemus, fazant, graspieper, steenuil, ringmus, buizerd, pijlstaart, houtduif, waterhoen, koolmees, holenduif, knobbelzwaan, dodaars, torenvalk. En dit waren er precies veertig.

J. Thomas

LEDENMUTATIES

Nieuwe leden: A.J. van Dijk, Parallelweg 1, 6574 AN Zeek-Ubbergen
F. Klinkum, Schoolstraat 159, 6512 JE Nijmegen
R. Habets, Heijendaalseweg 184, 6525 SJ Nijmegen

Is er iemand iets bekend over mogelijke verhuizingen van de volgende leden: Floor Arts, Jacob Marisstraat 20, Boxmeer; H. Pas, Sprenkelstraat 12, St. Anthonis; T. Vereecken, A. Thijmlaan 2, 5531 TL Bladel !

Adreswijziging: E. Jans, Yssel de Scheppestraat 12, Deventer

Aanwijzingen bij het schrijven van bijdragen voor "de Mourik"

Kopij wordt bij voorkeur getypt geleverd, dit in verband met een snelle verwerking van de stukjes.

Wanneer U zelf typt: een duidelijke, scherpe letter; dus geen versleten lint, machine schoonmaken en bij voorkeur een wegwerp-carbonlint gebruiken. Tikken op gewone A4-vellen, kantlijn links en rechts 2 cm., onder en boven 2,5 cm.; dicht opeen typen (regelstelling 1).

Langere artikelen worden bij voorkeur in verschillende hoofdstukjes verdeeld, dit i.v.m. de leesbaarheid. Bij het weergeven van onderzoeksresultaten is een goede indeling: Inleiding, Methode, Resultaten, Discussie (of Bespreking), Literatuur.

Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden moet altijd de bron worden aangegeven. In de tekst gebeurt dit door het vermelden van schrijver(s) en jaartal van publicatie, voorbeeld: (Brouwer et al. 1985). Onder het hoofdstukje "Literatuur" wordt de bron vervolgens nader omschreven, zoals in onderstaande voorbeelden:

Brouwer, P. & Gorissen, R. & Hagemeyer, W. & Helmer, W. 1985. Vogels van de Ooijpolder. VWG Rijk van Nijmegen en omstreken. O.M. van Hoorn, Nijmegen.

van Swaay, C. 1985. De Rode en Zwarte Wouw (Milvus milvus en Milvus migrans) in het Rijk van Nijmegen. de Mourik 11 (2): 52-62.

(bij boeken dus uitgever en plaats van uitgave; bij bladen eerst jaargang, dan nummer en de bladzijden waarover het artikel loopt).

Wanneer U tabellen en figuren in Uw artikel plaatst: voorzie elke tabel en figuur van een nummer (tabel 1, 2 etc.; figuur 1, 2 etc.) zodat U makkelijk in de tekst naar een tabel of figuur kunt verwijzen. Voorts moet elke figuur en tabel voorzien zijn van een korte maar duidelijke verklarende tekst, zodat de lezer weet waar de tabel of figuur over gaat.

Soortnamen van vogels worden altijd met een hoofdletter gespeld, dus Zwarte Zeeëend, Koolmees etc.. Soort- of familiegroepen echter steeds met een kleine letter, dus eenden, zeeëenden, mezen. Wetenschappelijke namen worden met een hoofdletter en vervolgens met een kleine letter geschreven, dus Athene noctua, Turdus torquatus (bij de eerste keer is het gebruikelijk om de naamgever te vermelden: Turdus torquatus (L.)), "L." staat voor Linnaeus).

Voorts is de redactie altijd bereid U bij te staan, onder andere bij het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Aanwijzingen bij het maken van illustraties

Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2 maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

Overtredingen van de Vogelwet, Jachtwet en de Natuurbeschermingswet

Deze kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt. Stoottroepenstraat 14, 5431 TA Cuyk, tel. 08850-15901 (Controleur Vogelwet). Strafbare feiten die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.) kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijke politie, maar ook bij de gespecialiseerde Veldpolitie. Telefoonnummers van de meldkamers van de Veldpolitie: Gelderland 055-664455, Noord-Brabant 04116-72189 (bij geen gehoor Piet Bouten 04113-2102), Limburg 04746-1370.

Dood gevonden vogels

Deze kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraaldiergeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeers-, olieslachtoffers e.d. worden niet onderzocht. Adres: C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, tel. 03200-73911.

Ringen

Wanneer U een ring vindt of bij een vogel afleest kunt U de ring of cijfercombinatie opsturen naar: Vogeltrekstation, Antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren. Bij dit station kunt U ook speciale formulieren voor het insturen opvragen. Zowel binnenlandse- als buitenlandse ringen worden verwerkt.